



ur. 1 VII 1911 w Oświęcimiu
zm. 27 VIII 1967 w Gdyni
Harcmistrzyńi

Irena Kuśnierzewska-Kabatowa pseud. "Lilka"

komendantka Pogotowia Harcerek od stycznia 1938 r., komendantka Śląskiej Chorągwi Harcerek od 2 września 1939 do 1945 r.

Druhna Irena Kuśnierzewska-Kabatowa pochodziła z Oświęcimia. Tu urodziła się 1 lipca 1911 r. Ojciec Bronisław był inspektorem skarbowym, matka Urszula z Puchalskich.

Po ukończeniu szkoły powszechnej w 1925 r. rozpoczyna naukę w Seminarium Nauczycielskim w Białej (dziś Bielsko-Biała). Tu wstępuje do ZHP, a w 1928 r. składa przyrzeczenie harcerskie. Jej zdolności organizacyjne ujawniają się bardzo wcześnie. W 1926 r. prowadzi drużynę im. Emilii Plater, kurs dla zastępowych w 1929 i kolonię 1930 r.

Pracę zawodową rozpoczyna po ukończeniu seminarium w 1930 r. w szkole powszechnej w Łaziskach Dolnych, gdzie kieruje drużyną harcerską do roku 1933. Przenosi się do Mikołowa. Komenda Chorągwi mianuje ją hufcową. Organizuje zastęp drużynowych hufca. Obozy kierowane przez nią: w 1933 r. - Pieczarna, 1934 r. - Niedzica, 1935 r. - Ignalin, są wzorem wychowawczym.

Zleceniem Wydziału Oświaty w Katowicach podejmuje funkcję instruktorki do spraw harcerstwa, równocześnie jest referentką działu wędrowniczek w Komendzie Chorągwi. W styczniu 1938 r. zostaje komendantką Pogotowia Harcerek Chorągwi Śląskiej, w pierwszych dniach wojny przejmuje komendę konspiracyjnej Śląskiej Chorągwi Harcerek od komendantki Zofii Tworowskiej.

2 września 1939 r. na skutek rozkazu ewakuacyjnego z grupą członkiń Chorągwi wyjechała z Katowic do prewentorium dziecięcego, prowadzonego przez harcerki w Rabsztynie. W Rabsztynie ukryto część akt Chorągwi, ustalono dalszy plan działania. Dhna „Lilka” zdecydowała z paru osobami przedostać się do Krakowa, aby być bliżej Śląska. Pełniąc po drodze trudną służbę sanitarną, poprzez Wolbrom, Kazimierz Wielką, Mielec, Kolbuszową, Rzeszów dotarła do Krakowa.

Z początkiem listopada 1939 r. pracuje w Polskim Komitecie Pomocy Wyszklonym oraz w PCK, którego działalność została przez Niemców ograniczona. Od stycznia 1941 r. Niemcy zezwolili na uruchomienie Rady Głównej Opiekuńczej (RGO). „Lilka” zostaje kierowniczką administracyjno-gospodarczą. Siedziba RGO mieściła się przy ul. Kanoniczej 18, gdzie w 1983 r. umieszczono tablicę upamiętniającą niezmiernie trudną pracę Rady Głównej Opiekuńczej, a szczególnie działu opieki nad więźniami i ich rodzinami, czyli Patronatu.

Od pierwszych dni pobytu w Krakowie zaczyna odszukiwać harcerki śląskie, które również tutaj spodziewały się oparcia. Nawiązuje kontakty z harcerkami na Śląsku, co udaje jej się przy spotykaniu różnych ludzi w Polskim Komitecie Pomocy. Zaczyna zespolać działalność napotykanym i zgłaszającym się do niej harcerkami w zorganizowaną, efektywną i planową robotę konspiracyjnej Komendy Chorągwi Śląskiej z siedzibą w Krakowie. Tu powstają 45 osobowe „Ogniwa”, których było 19, obok działających w terenie harcerek samotnych. Z ramienia Chorągwi wiele harcerek wchodzi do organizacji wojskowych na terenie województw śląskiego i krakowskiego. Od wiosny 1941 r. „Lilka” jest zaprzysiężonym członkiem wojskowego podziemia, w randze porucznika, współpracuje z Komendą Pogotowia Harcerek w Warszawie i Delegaturą Rządu na Śląsk. Praca z wojskiem polegała na pełnieniu służb łączności, kurierskich, zaopatrywania grup partyzanckich w żywność, odzież, leki, przekazywaniu adresów lokali kontaktowych, przechowywaniu broni i radiostacji. Harcerki śląskie, jak i krakowskie włączają się do prac Patronatu, a szczególnie do opieki nad więźniami. Patronat objął swą pomocą, według sprawozdania Komisji Rewizyjnej z 6 marca 1944 r.: więzienie na Montelupich, więzienie św. Michała z filią przy ul. Czarnieckiego i Wielickiej, więzienie w Wiśniczu, Pustkowie, obóz pracy w Płaszowie "Sitarz", obóz koncentracyjny w Oświęcimiu. Bliższe dane o tak gigantycznym działaniu znajdują się w III wydaniu książki Józefa Kreta „Harcerze wierni do ostatka”, w rozdziale pt. „Lilka” (wyd. „Śląsk”, 1983 r.).

„Lilka” miała talent organizacyjny, odwagę, trzeźwość zwłaszcza w zaskakujących sytuacjach

(np. przechowania większej ilości broni w patronacie, bo punkt odbioru został „spalony”). Zawsze była gotowa do niesienia pomocy w niebezpieczeństwie. Charakteryzowała ją inteligencja, umiejętność włączania do prac odpowiednich ludzi, przechytrzenia stałego nadzoru niemieckiego. Umiejętnie godziła funkcję komendantki Pogotowia Harcerek Chorągwi Śląskiej z pracą Patronatu, ze współdziałaniem z konspiracją wojskową śląska i woj. krakowskiego, z kontaktami z harcerkami śląska, Zagłębia, Zaolzia, Opolszczyzny i prowadzeniem kursów przygotowujących do objęcia placówek opieki społecznej po zakończeniu wojny na ziemiach zachodnich. Umiała w swoim środowisku stwarzać atmosferę życzliwości, wzajemnego zaufania, spokoju. W postępowaniu z ludźmi taktowna, delikatna, pełna szacunku dla spraw ludzkich, tak dorosłych, jak i dzieci. Swym dobrym uśmiechem zniewalała ludzi do ofiarnego działania dla dobra bliźnich.

W dniach wyzwolnienia pracowała niestrudzenie, gdy przez Patronat na Kanoniczej przeszedł korowód ludzi-szkieleatów wracających z Oświęcimia, więzień. Karmiono ich, odziewano, a punkt adresowy prowadzony przy kościele św. Barbary pomagał im znaleźć rodziny. Po zakończeniu działalności Patronatu wraca na Śląsk, gdzie w Kuratorium Okręgu Śląskiego powierzono jej Wydział Opieki nad Dzieckiem, a następnie stanowisko wizytatorki. W 1949 r. przenosi się do Gdańska do Wydziału Opieki nad Dzieckiem. W tym roku zawiera związek małżeński z Henrykiem Kabatem. Rozpoczyna pracę w Poradni Społeczno-Wychowawczej Towarzystwa Przyjaciół Dzieci jako pedagog, a potem kierowniczka poradni, którą prowadzi do czasu ciężkiej choroby.

Zmarła w Gdyni 27 sierpnia 1967 r. osierociwszy troje dzieci: Maję, Iwonę i Krzysztofa. Spoczęła na cmentarzu w Gdyni-Witominie, gdzie na tablicy nagrobkowej wyryto epitafium, które w skrócie ukazuje bohaterską, budzącą szacunek osobowość: "Śp. Irena Kuśnierewska-Kabatowa, harcmistrzyni, komendantka Chorągwi Śląskiej, żołnierz Armii Krajowej, w służbie pomocy więźniom Oświęcimia, sercem oddana dzieciom".

Uchwałą Rady Państwa z 23 I 1960 r. odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. W Armii Krajowej otrzymała stopień porucznika i Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami.

phm. Maria Żmijowa

Źródła:

Życiorys napisany przez Henryka Kabata, męża Ireny Kuśnierewskiej-Kabatowej

Życiorys zestawiony przez Alojzego Targa

St. Kłodziński, *Krakowski Patronat Więzienny*. Przegląd lekarski „Oświęcim” nr 1 (1972)

Harcerki 1939-1945, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, W-wa 1973

Józef Kret, *Harcerze wierni do ostatka*, Wyd. „Śląsk”, Katowice ' 1983

Osobiste kontakty autorki niniejszego opracowania z „Lilką” w latach 1932-1965